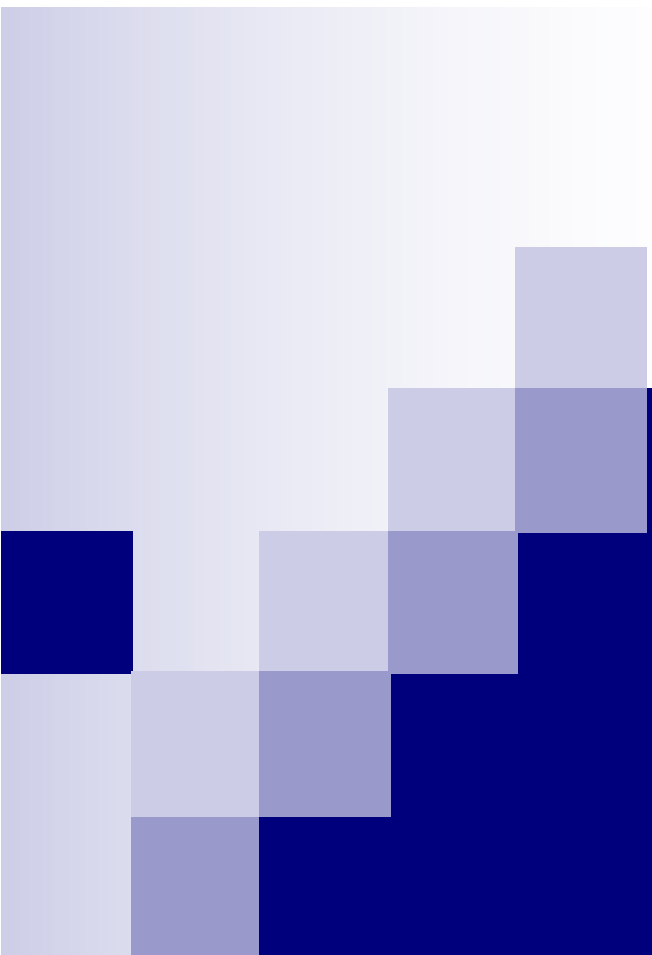

Ιστορία του Πολέμου (1800-1918)

Αντώνης Κλάψης
Αναπληρωτής Καθηγητής
Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Τα διαδικαστικά του μαθήματος

- Η αξιολόγηση των φοιτητών/ητριών γίνεται με βάση την επίδοσή τους σε γραπτή εργασία
 - Προθεσμία υποβολής (μέσω eclass): 15/2/2026
 - Έκταση: 3.500-4.000 λέξεις
 - Τεκμηρίωση: Βιβλιογραφία και παραπομπές
 - Γραμματοσειρά: Calibri 12
 - Διάστιχο: 1,5
 - Περιθώρια: Κανονικά (επάνω/κάτω: 2,54 εκ., δεξιά/αριστερά: 3,18 εκ.)

■ Θέμα εργασίας

- Επιλέξτε μία από τις πολεμικές αναμετρήσεις που περιλαμβάνονται στο τέλος της εκφώνησης και αναλύστε την εξέλιξη και την έκβασή της λαμβάνοντας υπόψη τους ακόλουθους παράγοντες: α) Οικονομία/Πόροι, β) Τεχνολογία, γ) Ηγεσία/Διοίκηση, δ) Συμμαχίες/Διεθνή ερείσματα, ε) Εσωτερική υποστήριξη/Κοινή γνώμη

□ Κατάλογος πολεμικών αναμετρήσεων

- Ναπολεόντειοι Πόλεμοι
- Ελληνική Επανάσταση
- Κριμαϊκός Πόλεμος
- Πόλεμοι της ιταλικής ενοποίησης
- Αμερικανικός εμφύλιος πόλεμος (1861-1865)
- Αυστρο-Πρωσικός πόλεμος (1866)
- Γαλλο-Πρωσικός Πόλεμος (1870-1871)
- Ελληνο-Τουρκικός πόλεμος 1897
- Ρωσο-Ιαπωνικός πόλεμος (1904-1905)
- Ιταλο-Τουρκικός Πόλεμος (1911-1912)
- Α΄ Βαλκανικός Πόλεμος (1912-1913)
- Β΄ Βαλκανικός Πόλεμος (1913)
- Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος
- Ρωσικός εμφύλιος πόλεμος (1917-1922)

Γιατί μελετούμε τον πόλεμο;

- Ο πόλεμος αποτελεί **σταθερά της ανθρώπινης ιστορίας**, αλλά αλλάζει μορφή
- Κατανοώντας τον πόλεμο, κατανοούμε **την πολιτική εξουσία, την τεχνολογία και τις κοινωνίες**
- Διεπιστημονική προσέγγιση: ιστορία, πολιτική επιστήμη, κοινωνιολογία, στρατηγική

Ο πόλεμος ως ιστορικό φαινόμενο

- Ηράκλειτος: «Πόλεμος πατήρ πάντων»
- Θουκυδίδης: Η ανθρώπινη φύση
- Σουν Τζου: Νίκη χωρίς μάχη
- Μακιαβέλι: Ο πόλεμος ως πολιτικό εργαλείο
- Κλαούζεβιτς: «Πράξη βίας που αποσκοπεί στο να αναγκάσει τον εχθρό να εκτελέσει τη θέλησή μας»
- Ζομινί: «Ο πόλεμος είναι επιστήμη κινήσεων και γραμμών»

Η φύση του πολέμου

■ Κύριες διαστάσεις

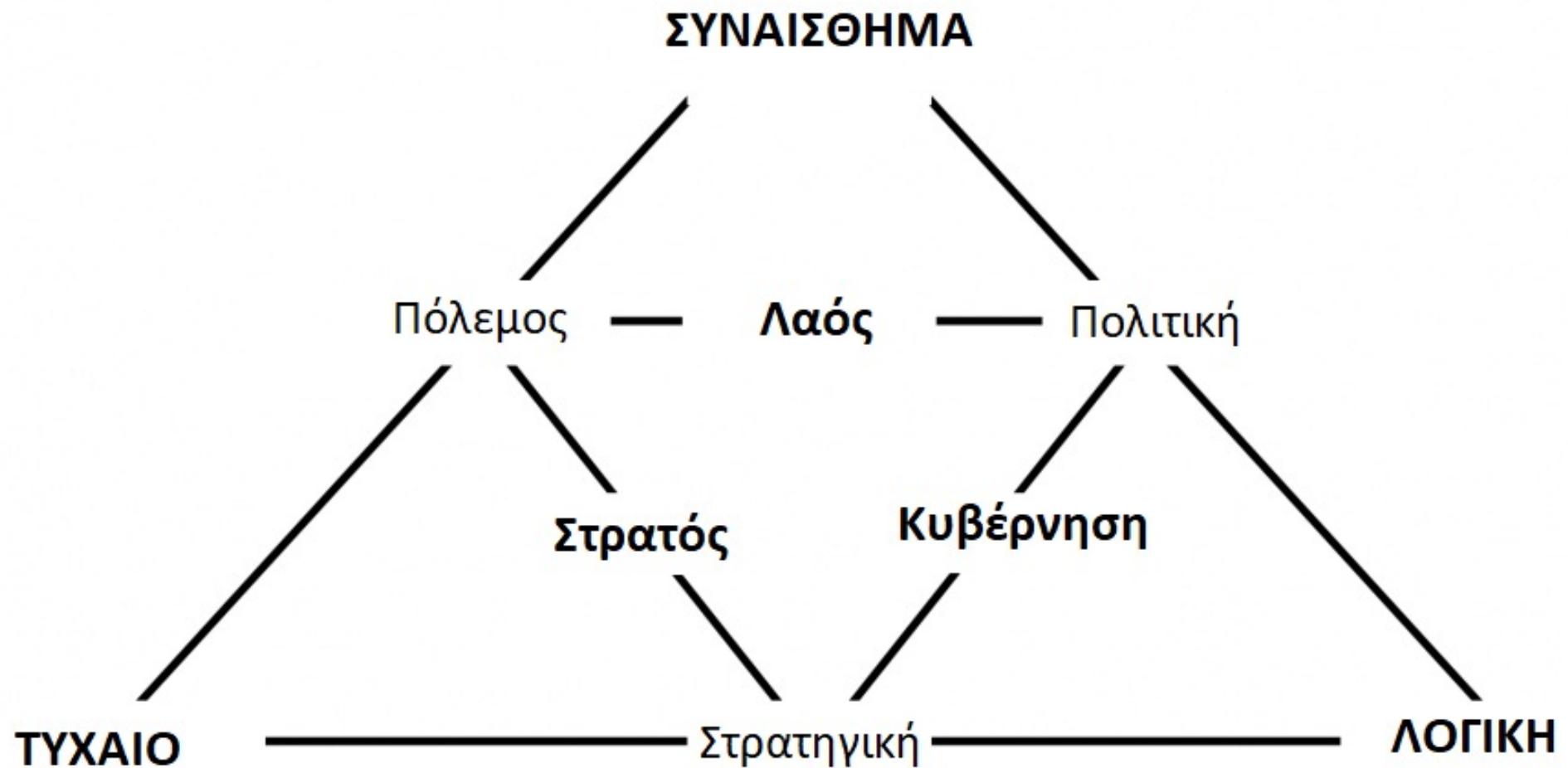
Διάσταση	Κεντρικό ερώτημα
Πολιτική	Ποιος είναι ο σκοπός του πολέμου;
Στρατιωτική	Πώς οργανώνεται και χρησιμοποιείται η βία;
Οικονομική	Πώς συντηρείται ο πόλεμος;
Ηθική	Πώς νομιμοποιείται;
Νομική	Πώς περιορίζεται από το δίκαιο;

■ Κλαούζεβιτς και Ζομινί

- Ο πρώτος βλέπει τον πόλεμο ως **δυναμικό και πολιτικό φαινόμενο**
- Ο δεύτερος τον προσεγγίζει **γεωμετρικά και επιχειρησιακά**
- Η σκέψη τους κυριαρχεί τον 19ο και 20ό αιώνα

□ Το τρίγωνο του Κλαούζεβιτς

- Σύγχρονη θεώρηση

- Ο πόλεμος ως **ολικό κοινωνικό φαινόμενο**:
πολιτική, τεχνολογία, ιδεολογία, οικονομία,
πολιτισμός

Παράγοντες που καθορίζουν την έκβαση των πολέμων

- Πέντε δομικοί που προσδιορίζουν τη «βάση ισχύος»
 - Οικονομία/Πόροι
 - Τεχνολογία
 - Ηγεσία/Διοίκηση
 - Συμμαχίες/Διεθνή ερείσματα
 - Εσωτερική υποστήριξη/Κοινή γνώμη

-
- Πέντε διασυνδεδετικοί παράγοντες που καθορίζουν τη δυναμική της προσαρμογής
 - Δόγμα/Πολεμική κουλτούρα
 - Χρόνος/Προσαρμογή
 - Πληροφορίες
 - Ιδεολογία/Πολιτικο-ηθικά κίνητρα
 - Γεωγραφία/Θέατρο επιχειρήσεων

Η αλληλεπίδραση των παραγόντων

■ Παραδείγματα

- Οικονομία χωρίς ηγεσία = αδράνεια
- Τεχνολογία χωρίς δόγμα = αναποτελεσματικότητα
- Συμμαχίες χωρίς συνοχή = κατάρρευση
- Πληροφορίες και χρόνος/προσαρμογή = μετατροπή δυνατοτήτων σε επιτυχία

 Η ισορροπία και η αλληλεπίδραση καθορίζουν το αποτέλεσμα

- Η συνέχεια μέσα στην αλλαγή

- ☐ Οι ίδιες δομές ισχύος δρουν από το 1800 έως σήμερα: **πόροι, ηγεσία, νομιμοποίηση, συμμαχίες, προσαρμογή**
- ☐ Η *μορφή* του πολέμου αλλάζει, η *λογική* του παραμένει
- ☐ Πόλεμος και ειρήνη: σχέση αλληλεξάρτησης

Περίοδος αναφοράς

- Από τους Ναπολεόντειους Πολέμους έως τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο
- Από τους «περιορισμένους» στους ολοκληρωτικούς και βιομηχανικούς πολέμους
- Η γέννηση της σύγχρονης στρατηγικής και του σύγχρονου στρατού

Η εξέλιξη του πολέμου (1800-1918)

■ Ναπολεόντειοι Πόλεμοι

- Μαζική στράτευση (*levée en masse*), εθνικοί στρατοί
- Κινήσεις και αποφασιστικές μάχες
- Πολιτικοποίηση του πολέμου

➡ *Το πρότυπο του σύγχρονου πολέμου*

-
- Βιομηχανική εποχή και εθνική συγκρότηση
 - Σιδηρόδρομοι, τηλέγραφος, νέα οργάνωση
 - Πόλεμος της Κριμαίας: «ο πρώτος σύγχρονος πόλεμος»
 - Πόλεμοι ενοποίησης (Ιταλία, Γερμανία)
 - Αμερικανικός Εμφύλιος (1861-1865)
 - ➡ *Ο πόλεμος ως εργαλείο εθνικής συγκρότησης*

■ Παγκόσμια σύγκρουση και αποικίες

- Επέκταση των αυτοκρατοριών, ασύμμετροι πόλεμοι
- Πόλεμοι των Μπόερ, Ρωσο-Ιαπωνικός Πόλεμος

➡ *Η παγκοσμιοποίηση της πολεμικής εμπειρίας*

■ Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος

- Αποκορύφωμα του βιομηχανικού και ολοκληρωτικού πολέμου
- Μαζικά στρατεύματα, χαρακώματα, μηχανοποίηση
- Κατάρρευση αυτοκρατοριών και κοινωνιών

➡ *Η μετάβαση από τον «περιορισμένο» στον «ολικό» πόλεμο*

Είδη πολέμων

Είδος	Περιγραφή	Παράδειγμα
Συμβατικός	Κράτος εναντίον κράτους, οργανωμένοι στρατοί	Γαλλο-Πρωσικός Πόλεμος (1870-1871)
Μη συμβατικός	Αντάρτικο, ημιάτακτα σώματα, εξέγερση	Ελληνική Επανάσταση
Περιορισμένος	Περιορισμένοι στόχοι, τέλος κατόπιν διαπραγματεύσεων	Κριμαϊκός Πόλεμος (1853-1856)
Ολοκληρωτικός	Πλήρης κινητοποίηση της κοινωνίας	Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος (1914-1918)
Εμφύλιος	Εσωτερική διαπάλη για εξουσία	Ρωσικός Εμφύλιος (1917-1922)
Υβριδικός/Proxy	Σώματα ατάκτων που υποστηρίζονται από κράτη	Μακεδονικός Αγώνας